

بررسی رابطه صفات شخصیتی و طرحواره ناسازگار اولیه در زنان و دختران فراری

بهنام فیروزی^{۱*}، حسن امین فلاح^۲

۱- کارشناسی ارشد روانشناسی شخصیت، دانشگاه آزاد واحد تهران شمال، ایران. ایمیل: behnammooziknet@gmail.com

۲- کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج، ایران. ایمیل: <mailto:h.aminfallah61@gmail.com>

چکیده

این مطالعه با هدف بررسی رابطه صفات شخصیتی و طرحواره ناسازگار اولیه در زنان و دختران فراری صورت گرفت. روش تحقیق توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری همه زنان و دختران فراری از منزل در سطح سنی ۱۵ تا ۲۰ سال و مقیم در مراکز مداخله در بحران بهزیستی استان تهران که تعداد آنان ۱۹۰ نفر بود و ۱۲۴ نفر از آنان به روش نمونه-گیری در دسترس انتخاب شدند. ابزارهای پژوهش پرسشنامه صفات شخصیتی آیزنک (۱۹۶۰) و طرحواره ناسازگار اولیه یانگ (۱۹۹۵) بود. اطلاعات به روش آماری همبستگی پیرسون و رگرسیون تجزیه و تحلیل شد. نتایج بررسی نشان داد که رابطه معناداری بین صفات شخصیتی و طرحواره ناسازگار اولیه در زنان و دختران فراری وجود دارد. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که صفات شخصیتی از جمله مولفه مهم و تاثیرگذار بر طرحواره ناسازگار اولیه هستند که می‌بایست به آن‌ها توجه بیشتری کرد.

کلمات کلیدی: صفات شخصیتی، طرحواره ناسازگار اولیه، دختران فراری، زنان فراری، جامعه آماری

Investigating the relationship between personality traits and primary maladaptive schema in runaway women and girls

Behnam Firouzi¹*, Hasan Amin Fallah²

1- master's degree in personality psychology, North Tehran Azad University, Iran. behnammooziknet@gmail.com

2- clinical master's degree, Islamic Azad University, Karaj branch, Iran. Email: <mailto:h.aminfallah61@gmail.com>

Abstract

This study was conducted with the aim of investigating the relationship between personality traits and the initial maladaptive schema in runaway women and girls. The descriptive research method was correlation type. The statistical population of all women and girls who ran away from home between the ages of 15 and 20 years old and living in welfare crisis intervention centers in Tehran province, whose number was 190, and 124 of them were selected by available sampling. The research tools were Eysenck's Personality Traits Questionnaire (1960) and Young's Primary Maladaptive Schema (1995). Data was analyzed by Pearson correlation and regression. The results of the study showed that there is a significant relationship between personality traits and the initial maladaptive schema in runaway women and girls. Therefore, it can be concluded that personality traits are among the important and influential components on the primary maladaptive schema that should be paid more attention to.

Keywords: personality traits, primary maladaptive schema, runaway girls, runaway women, statistical society

۱- مقدمه

طرحواره‌ها اغلب منفی و ناکارآمد هستند و دیدگاه فرد نسبت به خود، دیگران و جهان را شکل می‌دهند. این طرحواره‌ها باورهای اساسی و عمیقی هستند که فرد در مورد خود و دنیای اطرافش دارد. این باورها اغلب غیرمنطقی و اغراق‌آمیز هستند و به طور خودکار و ناخودآگاه بر احساسات، افکار و رفتارهای فرد تأثیر می‌گذارند (امانی و همکاران، ۱۳۹۲؛ بار و همکاران، ۲۰۲۳).

لازم به ذکر است که طرحواره‌های ناسازگار اولیه به دلیل تأثیر عمیقی که بر زندگی فرد دارند، از اهمیت بالایی برخوردار هستند. این طرحواره‌ها می‌توانند منجر به مشکلات روانی، اختلالات شخصیتی و مشکلات بین فردی

پدیده فرار از منزل، به ویژه در میان دختران و زنان، یکی از معضلات اجتماعی پیچیده‌ای است که ریشه‌های آن در عوامل مختلفی از جمله عوامل فردی، خانوادگی، اجتماعی و فرهنگی نهفته است. این رفتار پیچیده، اغلب نتیجه مجموعه‌ای از فشارها و چالش‌هایی است که فرد در محیط زندگی خود با آن مواجه می‌شود (حمیدی و علی‌پور، ۱۳۹۹). در این راستا، یکی از عوامل مهمی که در بروز رفتار فرار نقش دارد، وجود طرحواره‌های ناسازگار اولیه است. طرحواره‌های ناسازگار اولیه، الگوهای فکری و رفتاری پایدار و خودکار هستند که از تجربیات اولیه زندگی فرد شکل می‌گیرند. این

سوالات پرسشنامه دو گزینه بلی و خیر وجود دارد. این پرسشنامه به عنوان وسیله‌ای برای سنجش تفاوت‌های فردی ساخته شده است. با مشاهده همبستگی مقادیر متوسط ملی برای صفات شخصیتی این پرسشنامه با آمار دیگر، نظیر خودکشی و اعتیاد به الکل، شواهدی برای روایی پیش‌بینی این پرسشنامه به دست آورده‌اند. آیزنک ضرایب آلفای کرونباخ برای مولفه‌های برون‌گرایی و نوروزگرایی از ۰/۷۹ تا ۰/۸۵ و برای مولفه سایکوزگرایی از ۰/۶۸ تا ۰/۷۴ می‌داند. همچنین اعتبار پرسشنامه از طریق آزمون-بازآزمون در فاصله یک ماه برای افراد عادی در مولفه‌های برون‌گرایی و نوروزگرایی ۰/۸ تا ۰/۹ و برای مولفه سایکوزگرایی ۰/۷۱ تا ۰/۸۳ محاسبه شده است. اعتبار این پرسشنامه با روش بازآزمایی در نمونه ایرانی با فاصله زمانی دو ماه برای روان-پریشی $r=0/72$ برون‌گرایی $r=0/92$ و روان‌رنجوری $r=0/89$ به دست آمده است که نشان دهنده پایایی و روایی مطلوب است (دلجو، بخشی‌پور رودسری و فرنام، ۱۴۰۰).

ب) پرسشنامه طرحواره ناسازگار اولیه: پرسشنامه توسط پانگ^۲ و همکاران در سال ۱۹۹۵ تهیه شده است و دارای ۷۵ سوال است که برای سنجش ۱۵ طرحواره شناختی اولیه، طراحی شده است. این طرحواره عبارتند از: محرومیت هیجانی، رهاشدگی، بی‌اعتمادی-بدرفتاری، انزوای اجتماعی، نقص و شرم، وابستگی-بی‌کفایتی، آسیب‌پذیری نسبت به ضرر، خویش‌تولید نیافته، اطاعت، ایثار، بازداری عاطفی، معیارهای سرسختانه، استحقاق، خودکنترلی ناکافی، شکست. نمره‌گذاری نیز به صورت لیکرتی ۵ گزینه‌ای است (کاملاً درست=۵ تا کاملاً غلط=۱). پایایی این پرسشنامه ۰/۹۴ و روایی آن بالای ۰/۷۰ می‌باشد (خلیلی اصل و کریمی، ۱۳۹۶).

روند اجرای پژوهش بدین صورت که محقق تلاش کرد تا با دختران و زنان فراری ارتباط برقرار کند و توضیحات کاملی درمورد هدف و روند اجرای پژوهش به آنان بدهد. بعد از اکتساب اجازه از آنان نیز پرسشنامه‌ها را در اختیارشان قرار داد. در این مطالعه کوشش شد تا اصول محرمانگی رعایت شود و اسامی اشخاص در پژوهش و حتی در پرسشنامه‌ها مطرح نشد.

۳- یافته‌ها

در این بخش اطلاعات دموگرافیک آزمودنی‌ها و آزمون‌های آماری مورد بررسی قرار گرفتند.

جدول ۱. میانگین و انحراف معیار سن و متغیرهای پژوهش

متغیرها	میانگین	انحراف معیار
سطح سنی	۱۷/۳۹	۱/۸۸
طرحواره ناسازگار	۲۴۹/۱۸	۶۷/۴۹
ویژگی شخصیتی	۴۵/۸۳	۶/۱۷

جدول ۱ نشان می‌دهد که میانگین سطح سنی ۱۷/۳۹ است. همچنین میانگین طرحواره ناسازگار اولیه و ویژگی شخصیتی به ترتیب ۲۴۹/۱۸ و ۴۵/۸۳ می‌باشد. در این راستا برای بررسی ارتباط ویژگی شخصیتی و طرحواره ناسازگار اولیه از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شده است که به قرار زیر است:

شوند (پیلینگتون، بیشاب و یوان، ۲۰۲۱). در مورد دختران و زنان فراری، طرحواره‌هایی مانند رهاشدگی، بی‌اعتمادی، نقص و حقارت می‌توانند نقش مهمی در تصمیم‌گیری برای فرار از منزل داشته باشند (پیرنمائی و عبدلی قهی، ۱۳۹۷). در این راستا با توجه به اهمیت طرحواره ناسازگار اولیه ضروری است که مولفه‌های مرتبط با آن شناسایی شوند. یکی از عواملی که می‌تواند با طرحواره‌های ناسازگار اولیه در ارتباط باشد، صفات شخصیتی است. صفات شخصیتی، ویژگی‌های پایدار و نسبتاً پایدار فرد هستند که رفتار او را در موقعیت‌های مختلف شکل می‌دهند (کانست و همکاران، ۲۰۲۰).

علاوه بر این، صفات شخصیتی، ویژگی‌هایی مانند درون‌گرایی، برون‌گرایی، تکانشگری، مسئولیت‌پذیری و اعتماد به نفس را در بر می‌گیرد. در این بین، برخی از صفات شخصیتی می‌توانند با طرحواره‌های ناسازگار اولیه در ارتباط باشند. بدین صورت که ویژگی‌های شخصیتی می‌توانند نحوه تفسیر فرد از رویدادهای زندگی را تایید کنند. به عنوان مثال، فردی با ویژگی شخصیتی بدبینی ممکن است رویدادهای خنثی را به عنوان تأییدی بر باورهای منفی خود در مورد دیگران (طرحواره بی‌اعتمادی) تفسیر کند (پاناجیوتوپولوس^۱ و همکاران، ۲۰۲۳). همچنین ویژگی‌های شخصیتی می‌توانند بر انتخاب موقعیت‌ها و افرادی که فرد با آن‌ها تعامل می‌کند تأثیر بگذارند. فردی با ویژگی شخصیتی اجتناب از صمیمیت ممکن است از موقعیت‌های اجتماعی اجتناب کند که می‌تواند طرحواره رهاشدگی را تقویت کند (بیگل و بالابان^۲، ۲۰۲۱). هر چند که در این زمینه مطالعات محدودی صورت گرفته است و در این رابطه خلاء پژوهشی احساس می‌شود.

به صورت کلی باید گفت که با توجه به اهمیت موضوع فرار از منزل و نقش طرحواره‌های ناسازگار اولیه و صفات شخصیتی در این پدیده، هنوز مطالعات کافی در این زمینه انجام نشده است. به همین دلیل، نیاز به پژوهش‌های بیشتری وجود دارد تا بتوان درک عمیق‌تری از این موضوع پیدا کرد. بر این اساس، هدف پژوهش حاضر این است که به بررسی رابطه صفات شخصیتی و طرحواره ناسازگار اولیه در زنان و دختران فراری بپردازد. مسئله-ای که مطرح می‌شود این است که آیا صفات شخصیتی می‌توانند با طرحواره ناسازگار اولیه دختران و زنان فراری رابطه داشته باشند یا خیر؟

۲- روش تحقیق

روش تحقیق توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری همه زنان و دختران فراری از منزل در سطح سنی ۱۵ تا ۲۰ سال و مقیم در مراکز مداخله در بحران بهزیستی استان تهران هستند. تعداد آنان ۱۹۰ نفر بود که ۱۲۴ نفر از آنان به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. ملاک‌های ورود به پژوهش نیز عبارت انداز:

- داشتن توان خواندن و نوشتن جهت همکاری با پژوهشگر
- نداشتن اعتیاد به مواد مخدر و محرک: این مورد به واسطه مشاهده بالینی و پرسش سوال به صورت مستقیم از دختران و زنان به دست آمد.

ابزارهای تحقیق نیز پرسشنامه بودند که توضیحات مربوط به آن‌ها به قرار زیر است:

الف) پرسشنامه صفات شخصیتی آیزنک: این پرسشنامه در سال ۱۹۶۰ تهیه شده است و دارای ۹۰ سوال می‌باشد که ابعاد برون‌گرایی، روان-آزوده‌گرایی، روان‌گسسته‌گرایی و دروغ‌گویی را می‌سنجد. برای هر یک از

1. Panagiotopoulos, A

2. Bilge, Y & Balaban, G

3. Yong

روان‌رنجوری بالا، ممکن است یک انتقاد کوچک را به عنوان نشانه‌ای از بی‌ارزشی خود تلقی کند و این باور به تقویت طرحواره "نقص" در او کمک می‌کند.

همچنین ویژگی‌های شخصیتی می‌توانند به رفتارهای تکراری منجر شوند که به نوبه خود، طرحواره‌های ناسازگار اولیه را تقویت می‌کنند. برای مثال، فردی با ویژگی دروغگویی بالا، ممکن است به دلیل ترس از طرد شدن، مرتباً دروغ بگوید و این رفتار به تقویت طرحواره "به طرحواره بی‌اعتمادی کمک می‌کند." کمک می‌کند. به علاوه، ویژگی‌های شخصیتی می‌توانند بر شدت و نوع واکنش‌های عاطفی افراد تأثیر بگذارند. برای مثال، افرادی با روان‌رنجوری بالا، ممکن است واکنش‌های عاطفی شدیدتری نسبت به رویدادهای منفی نشان دهند و این واکنش‌ها به تقویت طرحواره‌های منفی کمک می‌کند.

به طور خلاصه، نتایج پژوهش نشان می‌دهد که ویژگی‌های شخصیتی می‌توانند به عنوان عوامل تقویت‌کننده طرحواره‌های ناسازگار اولیه عمل کنند. این بدان معناست که برای درمان مشکلات ناشی از طرحواره‌های ناسازگار اولیه، علاوه بر تغییر باورهای منفی، باید به تغییر ویژگی‌های شخصیتی نیز توجه شود.

لازم به ذکر است که این مطالعه دارای محدودیت‌هایی نیز بود. این مطالعه تنها بین دختران و زنان فراری استان تهران و شهرستان های تابع صورت گرفته است. لذا، برای تعمیم نتایج به دیگر شهرها و جوامع لازم است که احتیاط صورت گیرد. همچنین پژوهش حاضر تنها به بررسی همبستگی بین ویژگی‌های شخصیتی و طرحواره‌ها پرداخته است و قادر به تعیین جهت علیت این رابطه نیست. یعنی نمی‌توان به طور قطعی گفت که آیا ویژگی‌های شخصیتی بر طرحواره‌ها تأثیر می‌گذارند یا برعکس.

برای رفع این محدودیت‌ها و افزایش عمق و گستردگی پژوهش‌های آینده، پیشنهادات زیر ارائه می‌شود:

- مطالعات طولی: انجام مطالعات طولی به محققان اجازه می‌دهد تا تغییرات در ویژگی‌های شخصیتی و طرحواره‌ها را در طول زمان دنبال کنند و به این ترتیب به درک بهتری از جهت علیت این رابطه دست یابند.
- بررسی عوامل محیطی: عوامل محیطی مانند تجربیات کودکی می‌توانند در شکل‌گیری هم ویژگی‌های شخصیتی و هم طرحواره‌ها نقش داشته باشند. پژوهش‌های آینده می‌توانند به بررسی دقیق‌تر این عوامل بپردازند.

۵- قدردانی

از کلیه کسانی که در این پژوهش همکاری لازم را داشتند، کمال تشکر و قدردانی را داریم.

مراجع

- [۱] امانی، ا.، اسفندیاری، ح.، بهزاد، د.، پناهی، فر. س. مقایسه سبک‌های دلبستگی و طرحواره های ناسازگار اولیه در سربازان فراری از خدمت و سربازان عادی. نشریه علمی روان شناسی نظامی، ۴(۱۵)، ۳۹-۴۹، ۱۳۹۲.
- [۲] پیرمناهی، س.، عبدلی قه‌بی، ح. مقایسه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و سرمایه‌های اجتماعی در دختران فرار و عادی. پژوهش های انتظامی - اجتماعی زنان و خانواده، ۶(۱)، ۲۲-۳۴، ۱۳۹۷.
- [۳] حمیدی، ع.، علی‌پور، ل. بررسی تطبیقی حقوق فردی اجتماعی دختران بد سرپرست و دختران فراری (مورد مطالعه منطقه ۴ تهران). مجله دانشکده پزشکی، ۶۳-۱۱۱-۱۱۲، ۱۳۹۹.

جدول ۲. آزمون همبستگی پیرسون

متغیرها	ویژگی شخصیتی	برون‌گرایی	روان‌آزردگی	روان‌گسستگی	دروغگویی
طرحواره ناسازگار اولیه	۰۴۵/۰۰	۰۴۲/۰۰	۰۴۴/۰۰	۰۴۲/۰۰	۰۴۱/۰۰
محرومیت هیجانی	۰۳۸/۰۰	۰۳۳/۰۰	۰۳۲/۰۰	۰۳۷/۰۰	۰۳۶/۰۰
رهانشگری/ بی‌ثباتی	۰۳۳/۰۰	۰۳۲/۰۰	۰۳۷/۰۰	۰۳۶/۰۰	۰۳۵/۰۰
بی‌اعتمادی/ ایدرفراری	۰۴۰/۰۰	۰۴۰/۰۰	۰۴۱/۰۰	۰۴۲/۰۰	۰۴۳/۰۰
انزوی اجتماعی بیگانه‌گی	۰۳۶/۰۰	۰۴۱/۰۰	۰۴۰/۰۰	۰۴۴/۰۰	۰۴۳/۰۰
نقص‌انزوم	۰۳۸/۰۰	۰۳۹/۰۰	۰۳۷/۰۰	۰۳۶/۰۰	۰۳۵/۰۰
شکست	۰۳۴/۰۰	۰۳۳/۰۰	۰۳۲/۰۰	۰۳۷/۰۰	۰۳۶/۰۰
وابستگی بی‌کفایتی	۰۳۵/۰۰	۰۳۶/۰۰	۰۳۵/۰۰	۰۳۳/۰۰	۰۳۲/۰۰
آسیب‌پذیری در برابر ضرر	۰۴۴/۰۰	۰۴۲/۰۰	۰۴۳/۰۰	۰۴۱/۰۰	۰۴۰/۰۰
گرفتار/خوشن‌نحوال نیافته	۰۳۶/۰۰	۰۳۴/۰۰	۰۳۳/۰۰	۰۳۲/۰۰	۰۳۱/۰۰
اطاعت	۰۳۴/۰۰	۰۳۳/۰۰	۰۳۶/۰۰	۰۳۷/۰۰	۰۳۴/۰۰
ایثارگری	۰۴۱/۰۰	۰۴۱/۰۰	۰۴۲/۰۰	۰۴۳/۰۰	۰۴۲/۰۰
بازداری هیجانی	۰۴۰/۰۰	۰۴۰/۰۰	۰۴۱/۰۰	۰۴۲/۰۰	۰۴۱/۰۰
معیارهای سرسختانه	۰۳۶/۰۰	۰۳۸/۰۰	۰۳۶/۰۰	۰۳۵/۰۰	۰۳۴/۰۰
استحقاق بزرگ منشی	۰۳۵/۰۰	۰۳۴/۰۰	۰۳۳/۰۰	۰۳۲/۰۰	۰۳۱/۰۰
خوشن‌داری/خودکنترلی	۰۳۶/۰۰	۰۳۸/۰۰	۰۳۴/۰۰	۰۳۳/۰۰	۰۳۲/۰۰
ناکافی					

**P<0/001

تحلیل‌های همبستگی در جدول ۲ نشان داد که سطح معناداری کمتر از آلفای ۰/۰۱ است. لذا، رابطه معنی‌داری بین ویژگی شخصیتی و طرحواره ناسازگار اولیه وجود دارد.

به علاوه، جهت بررسی نقش پیش‌بینی‌کنندگی ذهن‌آگاهی، از آزمون رگرسیون نیز استفاده گردید که نتایج آن در جدول زیر گزارش شد.

جدول ۳. نتایج رگرسیون پیش‌بینی طرحواره ناسازگار اولیه بر اساس ویژگی شخصیتی

مدل	F	R	R ²	SE	β	T	مختاری	دوین	واتسون
۱	۸۸۳۳	۰۴۴۰	۰۱۹۴	۰۴۵۰	۰۴۰	۹۴۰	۰۰۰۱	۱/۷۹	

مدل ۱. متغیر مستقل ویژگی شخصیتی و متغیر وابسته طرحواره ناسازگار اولیه

تجزیه و تحلیل‌های رگرسیون در جدول ۳ نشان داد که ویژگی شخصیتی به طور معنی‌داری طرحواره ناسازگار اولیه ($\beta = -0.40, p < 0.001$) را پیش‌بینی می‌کند. بر این اساس ۰/۱۹۴ درصد واریانس طرحواره ناسازگار اولیه به وسیله ویژگی شخصیتی تبیین می‌شود.

۴- نتیجه گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه صفات شخصیتی و طرحواره ناسازگار اولیه در زنان و دختران فراری بود. پژوهش حاضر نشان داد که بین صفات شخصیتی و طرحواره ناسازگار اولیه رابطه معناداری وجود دارد. نتایج این پژوهش با مطالعات پاناجیتوپولوس و همکاران (۲۰۲۳)، بیگل و بالابان (۲۰۲۱) و کانست و همکاران (۲۰۲۱) همسو است.

در تبیین این یافته می‌توان گفت که از جمله ابعاد شخصیت می‌توان به این موارد اشاره کرد: روان‌رنجوری؛ این ویژگی شامل احساسات منفی مانند اضطراب، افسردگی، خشم و احساس گناه است. برون‌گرایی؛ این ویژگی شامل ویژگی‌هایی مانند اجتماعی بودن، برون‌گرایی، جستجوی هیجان و صمیمیت است. روان‌پریشی؛ این ویژگی شامل خصومت، بی‌اعتمادی، سردی عاطفی و رفتارهای ضد اجتماعی است. دروغگویی؛ این ویژگی به تمایل فرد به دروغ گفتن و دستکاری دیگران اشاره دارد. درمورد ارتباط بین ویژگی‌های شخصیتی و طرحواره‌های ناسازگار اولیه باید گفت که ویژگی‌های شخصیتی می‌توانند بر شکل‌گیری و تقویت طرحواره‌های ناسازگار اولیه تأثیر بگذارند. برای مثال افرادی که ویژگی‌های شخصیتی منفی‌تری دارند، ممکن است رویدادهای زندگی را به شیوه‌ای منفی‌تر تفسیر کنند و این تفسیر منفی به تقویت طرحواره‌های ناسازگار اولیه کمک می‌کند. برای مثال، فردی با

- [۴] خلیلی اصل، م.، کریمی، ک. بررسی رابطه بین طرحواره ناسازگار اولیه و سلامت روانی با توجه به نقش میانجی‌گرانه ناگویی خلقی در زوجین ناسازگار. *فصلنامه تعالی مشاوره و روان درمانی*، ۶۶ (۲)، ۲۱-۳۲، ۱۳۹۶.
- [۵] دلجو، ب.، بخشی پور رودسری، ع.، فرنام ع. مدل‌یابی ساختاری صفات شخصیتی در دو نوع الگوی آسیب‌پذیری اولیه و ثانویه اختلال شخصیت جامعه ستیز براساس مدل آیزنک. *مطالعات ناتوانی*، ۱۱ (۱)، ۸-۱، ۱۴۰۰.
- [6] Bär, A., Bär, H. E., Rijkeboer, M. M., Lobbetael, J. Early Maladaptive Schemas and Schema Modes in clinical disorders: A systematic review. *Psychology and Psychotherapy*, 96(3), 716-747, 2023.
- [7] Bilge, Y., Balaban, G. The Relationships between Personality Disorders and Early Maladaptive Schemas and the Moderating Role of Gender. *Alpha Psychiatry*, 22(1), 12-18, 2021.
- [8] Kunst, H., Lobbetael, J., Candel, I., & Batink, T. Early maladaptive schemas and their relation to personality disorders: A correlational examination in a clinical population. *Clinical Psychology and Psychiatry*, 27(6), 837-846, 2020.
- [9] Panagiotopoulos, A., Despoti, A., Varveri, C., Wiegand, M. C. A; & Lobbetael, J. The Relationship Between Early Maladaptive Schemas and Cluster C Personality Disorder Traits: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Curr Psychiatry Rep*, 25, 439-453, 2023.
- [10] Pilkington, P. D., Bishop, A., Younan, R. Adverse childhood experiences and early maladaptive schemas in adulthood: A systematic review and meta-analysis. *Clinical Psychology and Psychiatry*, 28(3), 569-584, 2021.